

Od redaktorek – From the Editors

Tom *Afekty 2 – Współczesna kultura emocji. Transfer. Przekład. Recepcja* stanowi kontynuację opisu fenomenu afektywnej kultury podjętych w piątym numerze czasopisma „Transfer. Reception Studies” (2020). Punktem wyjścia do rozważań było wówczas założenie, że lektura tekstów tak wcześniejszych, jak i najnowszych zorientowana na analizę różnorodnych form ekspresji emocji (afektów) pozwala na rozpoznanie nowych cech, wymiarów i funkcji poznawanej rzeczywistości.¹ Ta opisana przez Ryszarda Nycza kategoria analityczna okazała się niezwykle skuteczna i atrakcyjna dla badaczek i badaczy eksplorujących teksty literatury i kultury różnych epok i obszarów językowych w poszukiwaniu emanacji emocji i manifestacji afektów z całym bogactwem ich funkcji i znaczeń. Istotne dla oglądu tego problemu badawczego są także pytania o historyczny wymiar zjawiska, ze wskazaniem na frekwencję i ewolucję przedstawiania konkretnych emocji i afektów w tekstach literackich. Wśród zaprezentowanych w tym tomie afektów dominuje śmiech i jego odmiany. Za nimi kryje się jednakże świat skomplikowanych relacji i złożonych postaw postaci, których wyborami kierują rozmaite emocje, nadając narracji dramaturgii bądź – przeciwnie – rozładowując napięcia. Literatura zawsze odwołuje się do życia, reprodukuje je, bądź kreując, a bohaterowie, ci realni i ci literaccy, doświadczają całej złożoności życia, współtworząc współczesną dla siebie kulturę emocji.

Refleksje nad literackimi przestrzeniami emocji i afektów w VI tomie naszego czasopisma otwiera esej *Das verräterische Herz* autorstwa chorwackiego pisarza i dramaturga, Slobodana ŠNAJDERA, w którym autor, wyrażając „sprzeciw wobec teraźniejszości” relatywizującej emocje, sięga po wymowną metaforę serca. Wykorzystuje własne „bałkańskie doświadczenia,” by skierować uwagę czytelnika na względność kategorii dobra i zła, zwłaszcza w obliczu współczesnych kryzysów w Europie i na świecie, takich jak kryzys migracyjny, a ostatnio kryzys związany z koronawirusem.

¹ Por. Ryszard Nycz, „Afektywne manifesty”, *Teksty Drugie* 1 (2014): 11 (9-13).

Do zagadnienia śmiechu i śmiania się bezpośrednio odnieśli się w swych tekstach zagraniczni badacze w drugiej części tomu. W artykule *Lachanlässe. Annäherung an Faktoren für ein dekonstruktivistisches Erklärungsmodell des Lachens in der Vormoderne* Paul Martin LANGNER objaśnia śmiech z perspektywy determinowanej warunkami i czynnikami życia w średniowieczu w odwołaniu do pojęć wprowadzonych przez Hansa-Jürgena Bachorskiego i Wenera Roeckego: „śmiejąca się wspólnota” (*Lachgemeinschaft*) i „powód do śmiechu” (*Lachanlass*). Autor poddaje analizie *risus paschalis*, zwyczaj obowiązujący podczas liturgii wielkanocnej, oraz *minnesang* i dwa wiersze prozą: *Der Weinschwelg* i *Die böse Frau* jako przykłady werbalizacji powodów do śmiechu. Ku literaturze wieków poprzednich skierowała się także Andrea RUDOLPH w artykule *Commedia dell’Arte und persifliertes Freimaurertum als Mittel zu vorurteilsbefreiter Männlichkeit in August Kopischs „Ein Carnevalsfest auf Ischia,”* podejmując temat śmiechu sytuacyjnego w *commedii dell’Arte* i głębszych warstw humoru w odwróceniu przyjętych norm i ideałów piękna w noweli Kopischa. Natomiast Andrew C. ROUSE w artykule *The Words ‘Laughter’ and ‘Laugh’ in a selection of “The English and Scottish Popular Ballads”* zwraca się ku tematowi śmiechu i śmiania się, a na materiał badawczy wybiera osiem angielskich i szkockich ballad: *Lady Isabel and the Elf-Knight, The Cruel Brothers, The Boy and the Mantle, The Laidley Worm, Clark Colven, The Broomfield Hill, King John and the Bishop* i *Captain Wedderburn’s Courtship* zebranych w dziewiętnastowiecznym zbiorze *The English and Scottish Popular Ballads* przez Francisa Jamesa Childa. Badacz, odwołując się do teorii śmiechu Norberta Eliasa i studium Ancii Parvulescu, udowadnia, że balladowego śmiechu (*laughter*) nie należy mylić z *laught* ze względu na społeczny kontekst historyczny. Do literatury współczesnej powraca Martin STOSIK w artykule *Von ‚Ich liebe jede Falte‘ bis ‚Hurra, wir leben noch!‘ – der humoristische Umgang mit dem Älterwerden in Sandra Schönthals „Shades of Fifty”*. Autor analizuje środki stylistyczne (m.in. ironia, autoironia, sarkazm), po jakie sięgnęła Sandra Schönthal, opisując w swej powieści z ironicznym dystansem proces starzenia się głównej bohaterki i podejmując w ten sposób polemikę z kultem ciała i młodości obecnym w świecie realnym.

Teksty zamieszczone w kolejnej części połączyło zagadnienie samopoznania będące odpowiedzią na dylematy współczesnego, targanego silnymi emocjami świata, i palące kwestie tożsamościowe. Isaac Barco LAR w artykule *From tragedy to triumph: a critique of selected poems in Idris Amali’s „Generals without war”* analizie poddaje, uwzględniając kontekst trudnej historii kraju i literatury nigeryjskiej, wybrane wiersze poety Idrisa Amaliego, który w satyryczny sposób odnosi się do despotycznych rządów w kraju, dając świadectwo czasów dyktatury i złych rządów w Nigerii. Aktualnej problematyce poświęca swą uwagę również chorwacka literaturoznawczyni

Marijana JELEČ. Tematem artykułu *Verbalisierung, Visualisierung und Verortung der Erinnerung im deutschsprachigen Generationenroman* czyni jeden z najbardziej aktualnych dyskursów literatury niemieckojęzycznej łączący kategorię pamięci oraz powieść pokoleniową. Autorka analizie poddaje następujące powieści: *Eine sehr kleine Frau* P. Henischa, *Engel des Vergessens* M. Haderlap, *Das Foto* E. Schevemann, *Haus der Kindheit* A. Mitgutsch, *Pawels Briefe. Eine Familiengeschichte* M. Maron i *Kleine Zeiten. Die Geschichte meiner Großmutter* F. Dittlbachera, a jej celem jest zrekonstruowanie sposobów podejścia do tabuizowanych lub wypartych aspektów przeszłości jako podstawy do rekonstrukcji historii rodziny. Również aktualne zagadnienie miejsca współczesnego człowieka (z „tłem migracyjnym”) we wspólnocie rozważa Anna MAJKIEWICZ w artykule *Einsamkeit im Zwischenraum* („Vor der Zunahme der Zeichen” *Senthurana Varatharajaha*). Na przykładzie debiutanckiej powieści niemieckiego pisarza urodzonego na Sri Lance badaczka podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie o typ relacji jednostki względem grupy opisywanych przez bohaterów w trakcie ich opowieści na facebooku. Natomiast kontekst uniwersalnej dyskusji o kształtowaniu duchowości człowieka oraz aktualnych rozważań o rozwoju społecznym jednostki jest punktem wyjścia dla artykułu *Emocje czy rozum? W kierunku samopoznania (na marginesie „Gry szklanych paciorków” Hermanna Hessego)* autorstwa Mariany YEMELIANOVEJ, przywołującej noblowską powieść niemieckiego pisarza Hermanna Hessego.

Na część czwartą składają się wypowiedzi dotyczące afektów poddanych procesowi przekładu literackiego i audiowizualnego, a także wyeksponowanych w sztukach wizualnych. Jakub SULIGA w artykule *Hemingway źle obecny. Na tropie wstydu* na przykładzie *Zielonych wzgórz Afryki* wykazuje, jak znający pisarza osobiście tłumacz Bronisław Zieliński włączył się w budowanie legendy noblisty, próbując zniwelować afekt wstydu, który można odnaleźć w analizowanej powieści. Martyna JABŁONKA uwagę badawczą skierowała na przekładalność emocji w audiodeskrypcji w artykule *Translational Problems in Audio Description. The Case Study of ‘Django Unchained’ by Quentin Tarantino*. Poddając analizie wybrane problemy translatorskie w przekładzie filmu *Django Unchained* (2012) Quentina Tarantino, zaproponowała również możliwe strategie ich rozwiązania. W centrum rozważań obszernego studium *Sztuka komiksu i problematyka sytuacji granicznej. Estetyka, forma, treści* Marcina JAWORSKIEGO znalazła się problematyka sytuacji granicznej żywo obecna także w komiksie i jego szczególnej formie powieści graficznej. Na przykładzie utworu autorstwa Fabiena Grolleau’a i Jérémiiego Royera *Audubon. Na skrzydłach świata*, opisującego dzieje życia i twórczości Jean’a-Jacquesa Audubona, pioniera ornitologii amerykańskiej i wybitnego ilustratora przyrody, autor podjął udaną próbę analizy estetyki,

formy i treści wobec problematyki graniczności i relacji między tym, co ludzkie i co nie-ludzkie. Joanna BOCHACZEK-TRĄBSKA i Iwona STERCZEWSKA zbadały *Emotywnie funkcje ekslibrisu polskiego z lat 1939–1945*. Przeprowadzona przez badaczki analiza unaocznia konteksty historyczne, społeczne i ekonomiczne rozwoju ekslibrisu i wykazuje interdyscyplinarny charakter tej wyjątkowej formy księgoznaku, podkreślając jego funkcje ematywne.

Część ostatnia mająca charakter sprawozdawczo-rezencyjny zawiera sprawozdanie Moniki WOLTING z prac sekcji *Migration, Flucht und Vertreibung, Alte und Neue Kriege – Literarische Topoi des 20. und 21. Jahrhunderts* [Migracja, ucieczka i wypędzenie, stare i nowe wojny – literackie toposy XX i XXI wieku] podczas Światowego Kongresu Międzynarodowego Stowarzyszenia Germanistów, który odbył się 27–30 lipca 2021 r. w Uniwersytecie Palermo. Polska badaczka, inicjatorka sekcji, omawia wyniki badań ogniskujących się wokół toposu migranta prezentowanych przez zagranicznych germanistów. Część ostania zamykają dwie recenzje. Pierwsza autorstwa Jürgena EDERA omawiająca monografię Jany Hrdličkovéj *Zweiter Weltkrieg und Shoah in der deutschsprachigen hermetischen Lyrik nach 1945* i akcentująca oryginalny wkład naukowczynie we współczesne literaturoznawstwo germanistyczne. Druga recenzja dotyczy dzieła literackiego *ich, Jesus von Nazareth* (2018) zmarłego w 2021 r. niemiecko-irańskiego pisarza SAIDA. Arianna DI BELLA uwzględniła również rolę pisarza w wymianie kulturowej między Zachodem a Orientem, a także wartość estetyczną i etyczną jego twórczości.

Zaprezentowane tu różne kierunki dyskusji nad afektami w kulturze i literaturze z całą pewnością nie wyczerpują możliwych kierunków eksploracji tytułowego zagadnienia. Mamy nadzieję, że właśnie z tego powodu lektura szóstego tomu czasopisma „Transfer. Reception Studies”, do której Państwa serdecznie zapraszamy, przyniesie inspirację do dalszych rozważań nad ekspresją emocji.

Anna Majkiewicz, Joanna Ławnikowska-Koper, Szilvia Ritz
Częstochowa, grudzień 2021 r.

Volume Affections 2 - Contemporary Culture of Emotion. Transfer. Translation. Reception is a continuation of the description of the phenomenon of affective culture undertaken in the fifth issue of the journal "Transfer. Reception Studies" (2020). The starting point for the considerations was the assumption that reading both earlier and recent texts oriented towards the analysis of various forms of emotional expression (affects) allows one to rec-

ognise new features, dimensions and functions of cognitive reality. This analytical category described by Ryszard Nycz has turned out to be extremely effective and attractive for researchers exploring texts of literature and culture of different epochs and language areas in search of emanations of emotions and manifestations of affects with the whole wealth of their functions and meanings. Also important for the overview of this research problem are questions about the historical dimension of the phenomenon, with an indication of the frequency and evolution of the representation of specific emotions and affects in literary texts. Among the affects presented in this volume, laughter and its varieties dominate. Behind them, however, lies a world of complicated relations and complex attitudes of characters, whose choices are guided by a variety of emotions, either adding drama to the narrative or, on the contrary, relieving tension. Literature always refers to life, reproducing or creating it, and the characters, both real and literary, experience the whole complexity of life, co-creating for themselves the contemporary culture of emotions.

Reflections on literary spaces of emotions and affects in Volume VI of our journal open with an essay *Das verräterische Herz* by the Croatian writer and playwright Slobodan ŠNAJDER, in which the author, expressing his "opposition to the present" which relativises emotions, uses the telling metaphor of a heart. He uses his 'Balkan experience' to direct the reader's attention to the relativity of the categories of good and evil, especially in the face of contemporary crises in Europe and the world, such as the migrant crisis and more recently the coronavirus crisis.

The issue of laughter and laughing was directly addressed in their texts by foreign scholars in the second part of the volume. In the article *Lachanlässe. Annäherung an Faktoren für ein dekonstruktivistisches Erklärungsmodell des Lachens in der Vormoderne* Paul Martin LANGNER explains laughter from a perspective determined by the conditions and factors of life in the Middle Ages with reference to concepts introduced by Hans-Jürgen Bachorski and Werner Roewe: "laughing community" (*Lachgemeinschaft*) and "reason to laugh" (*Lachanlass*). The author analyses the *risus paschalis*, a custom during the Easter liturgy, as well as the minnesang and two prose poems: *Der Weinschwelg* and *Die böse Frau* as examples of verbalising reasons to laugh. Andrea RUDOLPH also turned to the literature of previous centuries in her article *Commedia dell'Arte und persifliertes Freimaureertum als Mittel zu vorurteilsbefreiter Männlichkeit in August Kopischs "Ein Carnevalsfest auf Ischia,"* addressing situational laughter in commedia dell'Arte and the deeper layers of humour in the reversal of accepted norms and ideals of beauty in Kopisch's novella. Andrew C. ROUSE, on the other hand, in his article *The Words 'Laughter' and 'Laugh' in a selection of 'The English and*

Scottish Popular Ballads, turns to the theme of laughter and laughing, and chooses eight English and Scottish ballads as his research material: *Lady Isabel and the Elf-Knight*, *The Cruel Brothers*, *The Boy and the Mantle*, *The Laidley Worm*, *Clark Colven*, *The Broomfield Hill*, *King John and the Bishop* and *Captain Wedderburn's Courtship* collected in the nineteenth-century selection *The English and Scottish Popular Ballads* by Francis James Child. The researcher, referring to Norbert Elias's theory of laughter and Anca Parvulescu's study, proves that ballad laughter should not be confused with laugh due to its social historical context. Martin STOSIK returns to contemporary literature in his article *Von 'Ich liebe jede Falte' bis 'Hurra, wir leben noch!' – der humoristische Umgang mit dem Älterwerden in Sandra Schönthals "Shades of Fifty."* The author analyses the stylistic devices (e.g. irony, sarcasm) used by Sandra Schönthal to describe the aging process of the protagonist in her novel with ironic detachment, thus engaging in a polemic with the cult of the body and youth present in the real world.

The texts in the next section are linked by the issue of self-knowledge as a response to the dilemmas of the contemporary world torn by strong emotions and burning questions of identity. Isaac Barco LAR in his article *From tragedy to triumph: a critique of selected poems in Idris Amali's "Generals without war"* analyses, taking into account the difficult history of the country and Nigerian literature, selected poems by the poet Idris Amali, who satirically refers to the despotic rule in the country, bearing witness to the times of dictatorship and misrule in Nigeria. Croatian literary scholar Marijana JELEČ also devotes her attention to current issues. The subject of her article *Verbalisierung, Visualisierung und Verortung der Erinnerung im deutschsprachigen Generationenroman* is one of the most current discourses of German-language literature that combines the category of memory and the generation novel. The author analyses the following novels: *Eine sehr kleine Frau* by P. Henisch, *Engel des Vergessens* by M. Haderlap, *Das Foto* by E. Schevemann, *Haus der Kindheit* by A. Mitgutsch, *Pawels Briefe. Eine Familiengeschichte* by M. Maron and *Kleine Zeiten. Die Geschichte meiner Großmutter* by F. Dittlbacher, and it aims to reconstruct approaches to tabooed or repressed aspects of the past as a basis for reconstructing family history. Anna MAJKIEWICZ, in her article *Einsamkeit im Zwischenraum ("Vor der Zunahme der Zeichen" by Senthurana Varatharajah)*, also considers the current issue of the place of contemporary man (with a "migration background") in the community. On the example of the debut novel by the Sri Lankan-born German writer, the researcher attempts to answer the question about the type of relations between an individual and a group described by the characters during their stories on Facebook. The context of the universal discussion on the formation of human spirituality and current reflections on the social devel-

opment of the individual is the starting point for the article *Emocje czy rozum? W kierunku samopoznania (na marginesie „Gry szklanych paciorków” Hermanna Hessego)* by Mariana YEMELIANOVA recalling the Nobel Prize-winning novel by the German writer Hermann Hesse.

The fourth part consists of statements concerning the affectations subjected to the process of literary and audiovisual translation, as well as exposed in visual arts. Jakub SULIGA in his article *Hemingway źle obecny. Na tropie wstydu* on the example of *Green Hills’ of Africa* shows how the translator Bronisław Zieliński, who knew the writer personally, joined in the construction of the legend of the Nobel Prize winner, trying to neutralise the affect of shame, which can be found in the analysed novel. Martyna JABŁONKA turned her research attention to the translatability of emotions in audio description in her article *Translational Problems in Audio Description. The Case Study of ‘Django Unchained’ by Quentin Tarantino*. Analysing selected translation problems in the translation of Quentin Tarantino's *Django Unchained* (2012), she also proposed possible strategies for their solution. In his extensive study *Sztuka komiksu i problematyka sytuacji granicznej. Estetyka, forma, treści* Marcin JAWORSKI focuses on the problem of a border situation which is also present in the comic book and its particular form of graphic novel. On the example of the work by Fabien Grolleau and Jérémie Royer *Audubon. On the Wings of the World*, describing the life and work of Jean-Jacques Audubon, a pioneer of American ornithology and an outstanding illustrator of nature, the author made a successful attempt to analyse aesthetics, form and content in the face of the problem of limits and relations between the human and the non-human. Joanna BOCHACZEK-TRĄBSKA and Iwona STERCZEWSKA have examined the emotive functions of Polish exlibris in *Emotywnie funkcje ekslibrisu polskiego z lat 1939–1945*. Their analysis reveals the historical, social and economic contexts of the development of exlibris and demonstrates the interdisciplinary nature of this unique form of bookplate, emphasising its emotive functions.

The last part, which has a reporting and presentation character, contains Monika WOLTING's report on the work of the section *Migration, Flucht und Vertreibung, Alte und Neue Kriege - Literarische Topoi des 20. und 21. Jahrhunderts* during the World Congress of the International Association of Germanists (IVG) in Palermo, which took place on 27–30 July 2021 at the University in Palermo. The Polish researcher, the initiator of the section, discusses the results of research focusing on the topos of the migrant presented by foreign Germanists. The section concludes with two reviews. The first one by Jürgen EDER discusses Jana Hrdličková's monograph *Zweiter Weltkrieg und Shoah in der deutschsprachigen hermetischen Lyrik nach 1945* and highlights her original contribution to contemporary German studies. The second review

concerns the literary work *ich, jesus von nazareth* (2018) of the German-Iranian writer SAID, who died in 2021. Arianna DI BELLA has also considered the writer's contribution to the cultural exchange between the West and the Orient, as well as the aesthetic and ethical value of his work.

The various directions of the discussion on affect in culture and literature presented here certainly do not exhaust the possible directions of exploration of the title issue. We hope that this is why reading the sixth volume of the journal "Transfer. Reception Studies", to which we cordially invite you, will bring inspiration for further reflections on the expression of emotions.

Anna Majkiewicz, Joanna Ławnikowska-Koper, Szilvia Ritz
Częstochowa, December 2021